Doğruyu Arayan Bir Varlık Olarak İnsan

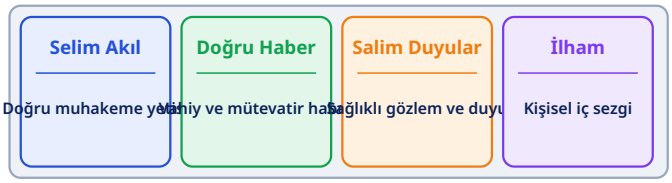
DKAB.9.1.2. İnsanın doğruyu arayan bir varlık olarak bilgiye ulaşma yolları hakkında eleştirel düşünebilme

HATIRLAYALIM

- İslam'da doğru bilgiye ulaşma kaynakları: Selim akıl, doğru haber ve salim duyulardır.
- İnsan aklı sayesinde doğruyu yanlıştan ayırt edebilir; ancak vahiy aklı aydınlatır.
- Zan, heva ve körü körüne taklit insanı doğru bilgiden uzaklaştırır.

1 EŞLEŞTİRME

İslam düşüncesinde bilgi kaynaklarını açıklamalarıyla eşleştiriniz.

☐ 1. Selim Akıl	a) Sağlıklı duyu organlarıyla elde edilen somut tecrübe
☐ 2. Doğru Haber	b) Peygamberlere vahyedilen ilahi bildiriler ve mütevatir haber
☐ 3. Salim Duyular	c) Akıl ve duyuların ötesinde kalbe doğan kişisel sezgi
☐ 4. İlham	d) İnsanın doğru ile yanlışı tahlil edebilen arı muhakemesi

2 TABLOYU TAMAMLA

Bilgi kaynaklarını nitelik ve bağlayıcılık durumlarına göre gruplandırınız.

Bilgi Kaynağı	Temel Niteliği	Bağlayıcılık Durumu
Selim Akıl	Mantıksal çıkarım ve tahlil	
Doğru Haber (Vahiy)	İlahi bildiri ve sünnet	
Salim Duyular	Somut gözlem ve algı	
Rüya ve İlham	Bireysel iç sezgi	

3 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki bilgi ağacı şemasına göre İslam düşüncesinde bağlayıcı ve kesin bilgi üreten üç temel kaynak hangisinde birlikte verilmiştir?

İSLAM DÜŞÜNCESİNDE KESİN BİLGİ KAYNAKLARI

Selim Akıl · Doğru Haber (Vahiy) · Salim Duyular

Zan, heva ve körü körüne taklit kesin ve bağlayıcı bilgi üretmez.

(A) Rüya, sezgi ve gelenekler

(B) Selim akıl, doğru haber ve salim duyular

(C) Zan, taklit ve kişisel kanaat

(D) Heva, tecrübe ve atalar kültü

4 KISA CEVAP

Yalan üzerine birleşmeleri aklen imkânsız bir topluluk tarafından aktarılan kesin habere ne denir?

MÜTEVATİR HABER KAVRAMI

Yalan üzerine birleşmeleri aklen imkânsız toplulukça aktarılan haberdir.

Kur'an-ı Kerim nesilden nesile mütevatir yolla tevatüren ulaşmıştır.

5 KISA CEVAP

İnsanın delile dayanmaksızın sırf çevresinden gördüğü için bir inancı benimsemesine ne ad verilir?

6 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

İslam'da bilgi kaynaklarıyla ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y yazınız.

Akıl ve İrade	Vahiy Rehberi	Tefekkür	Delil Şartı
Sorumluluk temeli	Gayb âlemini aydınlatır	Evreni araştırma çağrısı	Zanna uymayı yasaklar

	D	Y
Selim akıl, önyargı ve aşırılıklardan arınmış sağduyulu akıldır.	☐	☐
Zan ve tahmine dayalı iddialar kesin dinî hüküm oluşturur.	☐	☐
Kur'an-ı Kerim insanı aklını kullanmaya ve tefekküre davet eder.	☐	☐
Ataların inançlarını sorgulamadan taklit etmek övülen bir davranıştır.	☐	☐

7 SIRALAMA

Görselde verilen doğru bilgiye ulaşma ve muhakeme aşamalarını sıraya diziniz.

1. Duyu	2. Akıl	3. Vahiy	4. Hakikat
Veri ve gözlem	Tahlil ve eleştiri	İlahi rehberlik	Sağlam inanç

- ☐ Vahyin ilkeleriyle doğruluğu karşılaştırma
- ☐ Duyu organlarıyla gözlem ve veri algılama
- ☐ Hakikate uygun sağlam inanç ve kanaate varma
- ☐ Aklın tahlil ve eleştiri süzgecinden geçirme

8 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarına karşılık gelen temel dinî kavramı bulunuz.

Yüce Allah'ın peygamberleri aracılığıyla insanlara bildirdiği ilahi mesaj (5 Harf). ☐☐☐☐☐

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

_____

9 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Akıl ile vahiy arasındaki tamamlayıcı ilişkiyi kısaca açıklayınız.

10 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki ayet levhasında yer alan 'Hakkında bilgin olmayan şeyin ardına düşme; çünkü kulak, göz ve gönül, bunların hepsi ondan

ARAŞTIRMA VE DELİL BİLİNCİ (İSRÂ, 36)

"Hakkında bilgin olmayan şeyin ardına düşme..."

Kulak, göz ve gönül yaptıklarından sorumludur; bilgi delille aranır.

- Ⓐ Bilgiye araştırmadan ve delilsiz inanmamayı
- Ⓑ Gözle görülmeyen hiçbir varlığı kabul etmemeyi
- Ⓒ Yalnızca kişisel duygulara güvenmeyi
- Ⓓ Toplumun genel kabullerine uymayı

11 EŞLEŞTİRME

Doğru bilgiye ulaşmayı engelleyen unsurları anlamlarıyla eşleştiriniz.

Zan	Heva	Taassup	Taklit
Delilsiz tahmin	Bencil nefis arzusu	Körü körüne bağnazlık	Sorgulamadan izleme

- ☐ 1. Zan
- ☐ 2. Heva
- ☐ 3. Taassup
- ☐ 4. Taklit

a) Doğruluğunu araştırmadan başkalarını izleme

b) Kesin delile dayanmayan sanı ve tahmin

c) Kendi fikrini körü körüne ve bağnazca savunma

d) Bireyin nefsinin arzu ve bencil tutkuları

12 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

İslam bilgi felsefesiyle ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y yazınız.

	D	Y
Salim duyular duyu organında kusur olmadıkça güvenilirdir.	☐	☐
Rüya ve ilham bütün insanları bağlayan evrensel bilgi kaynağıdır.	☐	☐
Vahiy, insanın akılla kavrayamayacağı gayb âlemini bildirir.	☐	☐
İlim öğrenmek kadın ve erkek her müslümana farz kılınmıştır.	☐	☐